Mapes de Patrimoni Cultural

Diputació Barcelona

Forn de calç de Can Solà del Racó

Matadepera

Ubicació

Comarca:	Vallès Occidental
Lloc/Adreça:	Sector nord-est del turó del Pujol.
Emplaçament	Camí de la Tartana s/n en direcció al capdamunt del turó del Pujol. . Un cop arribats a can Solà del Racó, continuar cap el nord agafant el trencall de mà esquerra, que s'enfila cap el turó. Arribats a la primera bifurcació, entrar pel camí de la dreta.
Alçada:	515

Coordenades:

Latitud:	41.61177
Longitud:	2.03092
UTM Est (X):	419257
UTM Nord (Y):	4607126

Classificació

Número de fitxa	08120 - 110
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Element arquitectònic
Estil / època:	Modern Contemporani Popular
Segle	XVI-XIX
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Està força cobert per la vegetació i afectat per les arrels d'algun pi que el poden acabar de malmetre.
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BPU
Observacions protecció:	Tipologia A de la normativa específica pels elements arqueològics (Fitxa número 8 del Catàleg de béns a protegir del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal).
Data aprovació:	dt., 22/09/2009 - 12:00
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús

Titularitat	Privada
Titular:	9272301DG1097S0001PX
Autoria de la fitxa	Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa:	dj., 24/12/2020 - 09:14

Descripció

Forn de calç situat a l'est del turó del Pujol, molt a prop de can Solà del Racó, darrera de l'antiga pallissa enderrocada de la masia entre els anys 1998 i 1999. Només entrar al camí, a mà esquerra, s'observa l'antic descarregador per on accedia el carro fins a la corona del forn. I al costat mateix d'aquest, dins del bosc s'hi pot veure la pedrera.

Des de l'inici del descarregador, el forn se situa a una trentena de metres, a mà esquerra. Des d'arran de camí a la boca del forn hi ha una distància de 8 metres. L'olla està excavada en el marge i és de planta circular (5'6 m de diàmetre i 5 metres d'alçada); presenta restes de rubefacció a les parets.

La boca d'accés a la cambra de combustió o fogaina està orientada al nord-est. Està parcialment coberta de terra, com a resultat dels despreniments de la part interior de l'olla. Presenta una doble volta rebaixada feta amb pedra irregular, amb arc de pedres posades a sardinell, lligada amb morter de calç. Per l'interior mesura 1'40 m d'alçada per 0'75 m d'amplada, mentre que la situada a l'exterior fa 1'90 m d'alçada per1'40 metres d'amplada. A la façana, per sobre mateix de la volta s'endevina un possible arc cec o de descàrrega realitzat amb la finalitat d'alleujar la càrrega provocada per l'obertura de la boca.

Els murs exteriors, que actuen alhora de contraforts, mesuren 2 metres d'alçada per 3 metres (mur esquerre) i 2'50 metres (mur dret); el gruix és de 0'60 metres.

Observacions:

No s'ha realitzat cap intervenció arqueològica ni de consolidació. Sembla que conserva el pedrís a tot el perímetre intern. És un element patrimonial molt interessant ja que conserva al seu costat el descarregador i la pedrera.

Aquest forn pertany a la propietat de Can Solà del Racó, tal i com indica el seu nom. Els propietaris del mas van cedir els seus forns de calç per obtenir la calç en la construcció de la nova església de Sant Joan.

Història

Els forns de calç són construccions que es troben arreu de Catalunya i en nombre important al municipi de Matadepera. Fets de pedra, maó i fang o morter de calç, al seu interior es feia una combustió de llenya per a obtenir calç. Aquest material era emprat en la fabricació del morter de calç, indispensable per a la construcció (barrejant-lo amb aigua i sorra). També servia per impermeabilitzar les cisternes i els safareigs, així com per desinfectar. També tenia un ús agrícola per a desinfecció de paràsits de la terra, o per ensulfatar les plantes contra les plagues.

El procés de transformació de la pedra en calç es feia per combustió, mitjançant un pou o olla, de planta circular i alçat cònic, excavat dins d'un marge o parcialment a la roca. Es necessitaven temperatures entre els 800º C i els 1.000 ºC perquè el carbonat càlcic s'alliberés de l'anhídrid carbònic i passés a òxid de calci.

Però per aconseguir aquest procés, es necessitava una preparació llarga i feixuga. Aquestes tasques duraven al voltant d'un tres mesos i començaven entre el gener i el febrer, quan les feines agrícoles eren més escadusseres.

Primer de tot, es necessitava combustible, que s'obtenia desbrossant el bosc. El següent pas era el d'arrencar la pedra amb pics, maces, martells, escodes i malls. Després es transportava la pedra i els feixos de branques amb els carros o mules fins al forn. Aquest s'omplia posant de forma circular les pedres depenent de la seva mida, sempre començant per la part inferior i disposant-les damunt del pedrís o banqueta circular que s'hi havia fet prèviament. Aquesta feina era de màxima importància perquè en depenia tota la cuita. Això permetia crear un buit al seu interior, com si es tractés d'una barraca de pedra seca sobre la qual s'aniria omplint fins arribar a la corona, al capdamunt, mentre que aquest buit permetria col·locar i alimentar la cuita en cas de necessitat emprant el gavell; una mena de forca.

Un cop s'encenia el foc, es deixava encès els dos primers dies amb una faixa que es tapava a poc a poc. Se sabia que el forn era cuit quan sortia una flama blanca i les pedres es posaven ben vermelles, com la brasa. Quan aquest procés d'encesa començava ja no es podia aturar fins que el mestre calcinaire donava per bona la cuita.

Calien entre una dotzena i una quinzena de dies per tenir la pedra a punt. Després en calien una vintena més per refredar-se. La calç viva s'apagava llençant-hi aigua, transformant-se així en hidrat de calç o calç morta. Després d'aquest procés ja es podia desenfornar i transportar la calç en carros fins a la seva destinació.

Bibliografia

AJUNTAMENT de Matadepera (2009). Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Matadepera. Tomo IV. Catàleg de Béns.

FERRER ALÒS, Llorenç (2015). Eines i feines dels oficis. Edicions Brau. Barcelona.

FONT, Xavier ; JUAN-MUNS, N. et al. (1989). Carta Arqueològica del Vallès Occidental. Arxiu d'Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya.

FONT, Xavier (1997). Inventari del Patrimoni Cultural de Matadepera. Ajuntament de Matadepera.

FONT, Xavier; MUNUERA, Jaume (2014). Matadepera. Patrimoni cultural. Ajuntament de Matadepera. Abril de 2014.

GRAUS, Ramon i ROSELL, Jaume (2010). Història de la construcció a la Catalunya contemporània. Apunts del curs. Secció d'Història de la construcció del departament de Composició Arquitectònica. Universitat Politècnica de Catalunya.

ROSELL, Jaume i SUBIRATS, Miquel (1987). La producció de calç, ahir. El procés pre-industrial de producció de calç, a la comarca del Montsià. Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona.